

24.1.2018

Ihmisoikeusliiton lausunto Romaniasiaian neuvottelukunnan luonnoksesta Suomen romanipoliittiseksi ohjelmaksi (2018-2022)

Ihmisoikeusliitto pitää uuden romanipoliittisen ohjelman laatimista erittäin tervetulleena. Kokonaisvaltainen, laajasti eri elämäntilanteita käsittelevä toimintaohjelma on tarpeen eri viranomaistahojen ja romanijärjestöjen toiminnan kehittämiseksi. Toimeenpanoa ohjaavissa periaatteissa mainitaan yhtenä toimintakykyä edistävänä tekijänä romanijärjestöjen ja muiden kansalaisjärjestöjen välinen yhteistyö. Ihmisoikeusliitto on tehnyt aktiivista yhteistyötä romanijärjestöjen kanssa sekä romaneihin kohdistuvaa syrjintää vastaan (esim. #romaninuori) että laajemmin syrjintään puuttumiseen kannustavissa hankkeissa (Stop! Päätepsäkki syrjinnälle). Teemme jatkossakin yhteistyötä kaikkien romanien perus- ja ihmisoikeuksien edistämiseksi.

Ohjelman kantavina teemoina ovat osallisuus ja yhdenvertaisuus, ml. syrjinnän kieltä. Nämä ovatkin keskeisiä oikeuksia. Sen sijaan perus- ja ihmisoikeudet laajasti ovat ohjelman perusteissa lähes näkymättömissä. Ne nostetaan esiin muutamissa yksityiskohtaisissa toimenpiteissä, mutta periaatteissa ne todetaan ainoastaan paikallistason viranomaisten työssä romanien aseman edistämiseksi (periaate 8). Perus- ja ihmisoikeudet ovat erityisen tärkeä pohja moniperustaiseen syrjintään tai romanien sisäisiin suhteisiin liittyviin ihmisoikeusloukkauksiin puuttumisessa. Nyt epäselvästi muotoiltu periaate 9 olisi syytä muotoilla uudestaan kaikkien ihmisoikeuksia korostavasta näkökulmasta. Tämä loisi vahvemman pohjan esimerkiksi toimenpide-ehdotuksille ihmisoikeuksien edistämiseksi taiteen keinoin (81) ja ihmisoikeuksien kunnioittamisen vahvistamiseksi romaniyhteisöissä (107) sekä toimille, joilla edistetään sisäistä syrjimättömyyttä asumispaikkavalinnassa (50).

Koulutuksen saralla on tärkeää panostaa opetushenkilökunnan koulutukseen ja laadukkaisiin oppimateriaaleihin. Toimenpiteissä näistä mainitaan, mutta keskeistä on myös koulutuksen ja materiaalien sisältö. Valitettavasti nykyisissä oppimateriaaleissa on esimerkkejä, joissa materiaali vahvistaa romanivähemmistöstä esiintyviä stereotyyppisiä ja uusintaa syrjiviä käytäntöjä. Toimenpiteisiin olisi syytä sisällyttää myös koulutuksen ja oppimateriaalin kehittämistä.

Aikaisemman romanipoliittisen ohjelman osio turvattomuuden vähentämisestä on poistettu uudesta ohjelmasta. Ihmisoikeusliiton saamien yhteydenottojen perusteella kontakteissa turvallisuusalan toimijoiden kanssa esiintyy edelleen syrjintää. Sekä turvallisuusviranomaiset että alan yksityiset toimijat ovat niin keskeisessä roolissa ihmisoikeuksien toteutumisessa, että ohjelmassa olisi tarvetta etnisen profiloinnin ehkäisyyn (96) lisäksi laadukkaille koulutuksille ja materiaaleille sekä toimenpiteille, joiden tavoitteena on nostaa romanien määrää turvallisuusviranomaisten ja yksityisten turvallisuusalan toimijoiden palveluksessa.

Kaari Mattila

Matti Jutila

Pääsihteeri

Ihmisoikeuksien asiantuntija